

**Робоча нарада на тему: «Основні зміни антикорупційного законодавства у 2019-2020 роках.
Зміни до ЗУ «Про запобігання корупції», ККУ, КУпАП»**

План робочої наради:

1. Зміни, внесені до ЗУ «Про запобігання коурпції»

- **Розширене поняття «близькі особи»;**
- **Звернення до НАЗК за роз'ясненнями щодо конфлікту інтересів;**
- **Обмеження щодо одержання подарунків;**
- **Загальні засади запобігання корупції у діяльності юридичної особи;**
- **Щодо процесу декларування;**
- **Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, в яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки;**
- **Підстави подання повідомлень про суттєві зміни в майновому стані.**

2. Зміни, внесені до КУпАП

3. Зміни, внесені до ККУ

Повідомляємо, що 18.10.2019 набрав чинності Закон України від 02.10.2019 № 140-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» (далі – Закон від 02.10.2019), яким вносяться, зокрема, деякі зміни до Закону України «Про запобігання корупції».

Насамперед звертаємо увагу, що Закон від 02.10.2019 розширює перелік суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції». Зокрема, частину першу статті 3 доповнено новим пунктом «і», згідно з яким до таких суб'єктів належать Керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступник, а також особи, які займають посади патронатної служби, визначені Законом України «Про державну службу», крім осіб, які виконують свої обов'язки на громадських засадах, помічники суддів.

Крім того, поняття «близькі особи» викладено в новій редакції, а саме: близькими особами є члени сім'ї суб'єкта, зазначеного у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

Тобто до близьких осіб віднесено також двоюрідних братів, сестер, рідного брата та сестру дружини (чоловіка), племінника, племінницю, рідного дядька, рідну тітку. Крім того, у визначенні поняття «близькі особи» вживається термін «члени сім'ї», який також зазнав змін у зв'язку із прийняттям Закону від 02.10.2019.

Просимо враховувати, що термін «близькі особи» є визначальним для обмеження, передбаченого статтею 27 Закону України «Про запобігання корупції» щодо спільної роботи близьких осіб, а також для обмеження щодо одержання подарунків, передбаченого статтею 23 зазначеного Закону.

Так, відповідні зміни до Закону України «Про запобігання корупції» розширюють перелік близьких осіб, спільна робота з якими заборонена, і водночас розширюють коло осіб, від яких особи, уповноважені на

виконання функцій держави або місцевого самоврядування, порівняні до них особи можуть отримувати подарунки.

Разом з тим інформуємо, що Законом від 02.10.2019 також внесено зміни до частини п'ятої статті 28 Закону України «Про запобігання корупції» та замінено обов'язок звертатися за роз'ясненням до територіальних органів Національного агентства з питань запобігання корупції у разі існування в особи сумнівів щодо наявності у неї конфлікту інтересів на відповідне право особи звертатися з таким роз'ясненням безпосередньо до Національного агентства з питань запобігання корупції.

Стаття 23. Обмеження щодо одержання подарунків

1. Особам, зазначеним у [пунктах 1, 2](#) частини першої статті 3 цього Закону, забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

2. Особи, зазначені у [пунктах 1, 2](#) частини першої статті 3 цього Закону, можуть приймати подарунки, які відповідають загально визначеним уявленням про гостинність, крім випадків, передбачених частиною першою цієї статті, якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

{Абзац перший частини другої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 198-VIII від 12.02.2015](#), [№ 1774-VIII від 06.12.2016](#)}

Передбачене цією частиною обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які:

1) даруються близькими особами;

2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

У 2018 році за фактами порушення вимог Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з цим обмежень (на підставі отриманої від фізичних та юридичних осіб, а також із засобів масової інформації та інших відкритих джерел інформації) склало та направило в установленому порядку до суду 471 протокол про адміністративні правопорушення, з яких за кваліфікацією:

- порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (стаття 1727 КУпАП) – 459 протоколів;
- порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (стаття 1724 КУпАП) – 9 протоколів;
- порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (стаття 1725 КУпАП) – 3 протоколи.

Переважна більшість протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, складено за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, а саме неповідомлення особою про наявність у неї реального конфлікту інтересів та вчинення дій/прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів.

Стаття 61. Загальні засади запобігання корупції у діяльності юридичної особи

1. Юридичні особи забезпечують розробку та вжиття заходів, які є необхідними та обґрунтованими для запобігання і протидії корупції у діяльності юридичної особи.

2. Керівник, засновники (учасники) юридичної особи забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у її діяльності і здійснюють відповідні антикорупційні заходи. Для виявлення та усунення корупційних ризиків у діяльності юридичної особи можуть залучатися незалежні експерти, зокрема для проведення аудиту.

3. Посадові та службові особи юридичних осіб, інші особи, які виконують роботу та перебувають з юридичними особами у трудових відносинах, зобов'язані:

1) не вчиняти та не брати участі у вчиненні корупційних правопорушень, пов'язаних з діяльністю юридичної особи;

2) утримуватися від поведінки, яка може бути розціненою як готовність вчинити корупційне правопорушення, пов'язане з діяльністю юридичної особи;

3) невідкладно інформувати посадову особу, відповідальну за запобігання корупції у діяльності юридичної особи, керівника юридичної особи або засновників (учасників) юридичної особи про випадки підбурення до вчинення корупційного правопорушення, пов'язаного з діяльністю юридичної особи;

4) невідкладно інформувати посадову особу, відповідальну за запобігання корупції у діяльності юридичної особи, керівника юридичної особи або засновників (учасників) юридичної особи про випадки вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень іншими працівниками юридичної особи або іншими особами;

5) невідкладно інформувати посадову особу, відповідальну за запобігання корупції у діяльності юридичної особи, керівника юридичної особи або засновників (учасників) юридичної особи про виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів.

Стаття 53. Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції

1. Особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривач), - особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою.

повідного органу без зазначення авторства (анонімно).

Вимоги до анонімних повідомлень про порушення вимог цього Закону та порядок їх розгляду визначаються цим Законом.

Анонімне повідомлення про порушення вимог цього Закону підлягає розгляду, якщо наведена у ньому інформація стосується конкретної особи, містить фактичні дані, які можуть бути перевірені.

Анонімне повідомлення про порушення вимог цього Закону підлягає перевірці у термін не більше п'ятнадцяти днів від дня його отримання. Якщо у вказаний термін перевірити інформацію, що міститься в повідомленні, неможливо, керівник відповідного органу або його заступник продовжують термін розгляду повідомлення до тридцяти днів від дня його отримання.

У разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації про порушення вимог цього Закону керівник відповідного органу вживає заходів щодо припинення виявленого порушення, усунення його наслідків та притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності, а у випадках виявлення ознак кримінального або адміністративного правопорушення також інформує спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Щодо процесу декларування

3. Змінено норму щодо подання виправленої декларації.

Так, Законом від 02.10.2019 р. встановлюється, що декларант протягом семи днів після подання декларації має право подати виправлену декларацію не більше трьох разів.

Важливо! Ці зміни вводяться в дію з 1 січня 2020 року.

4. Розширюється перелік відомостей, який декларант має подавати щодо себе і членів сім'ї.

Важливо! У пункті 7 декларації слова «отримані (нараховані) доходи» замінено словами «отримані доходи суб'єкта декларування або членів його сім'ї».

5. Внесено деякі уточнення до поняття «члени сім'ї».

Так, до членів сім'ї додатково віднесено дітей зазначеного суб'єкта до досягнення ними повноліття — незалежно від спільного проживання із суб'єктом.

6. Додається ще один блок відомостей, які зазначатимуться в декларації.

Так, підлягають декларуванню банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, в яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки (незалежно від типу рахунку, а також рахунки, відкриті третіми особами на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї) або зберігаються кошти, інше майно. Такі відомості включають дані про тип та номер рахунку, дані про банківську або іншу фінансову установу, осіб, які мають право розпоряджатися таким рахунком або мають доступ до індивідуального банківського сейфу, осіб, які відкрили рахунок на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї.

7. Додається вимога щодо декларування фінансових зобов'язань членів сім'ї декларанта.

8. Скасовується норма щодо обов'язковості декларування фінансових зобов'язань, розмір яких не перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року;

9. Додається норма про те, що дані про об'єкт декларування, який перебував у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї, зазначаються в декларації, якщо такий об'єкт перебував у володінні або користуванні станом на останній день звітного періоду або протягом не менше половини днів протягом звітного періоду.

10. Вводиться норма про те, що під час заповнення декларацій та подання повідомлень про суттєві зміни в майновому стані членами сім'ї суб'єкта декларування, які не є його подружжям або дітьми, вважаються особи, що спільно проживали із суб'єктом декларування станом на останній день звітного періоду або сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації.

11. Вносяться зміни щодо підстав подання повідомлень про суттєві зміни в майновому стані та звужується коло декларантів, на яких поширюється вимога щодо подання таких повідомлень, а саме:

— під суттєвими змінами у майновому стані суб'єкта декларування, крім отримання доходу, придбання майна, розумітиметься здійснення видатку на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів;

— положення щодо подання повідомлень про суттєві зміни в майновому стані застосовуються до суб'єктів декларування, які є службовими особами, що займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, відповідно до статті 50 цього Закону

2) закріплюється на законодавчому рівні обов'язкове створення чи визначення уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції в органах влади різного рівня. Визначаються основні завдання таких уповноважених підрозділів (уповноважених осіб), гарантії їх незалежності.

ДО КУПАП

1. Розмежовано між Національною поліцією НАЗК складання протоколів за такі правопорушення:

порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;

порушення вимог фінансового контролю;

порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень;

невжиття заходів щодо протидії корупції.

Так, НАЗК складає протоколи щодо службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище (перелік зазначено у статті 50 Закону України «Про запобігання корупції»). Щодо інших осіб складає протоколи Національна поліція.

2. Вводиться норма щодо можливості відсторонення особи, яка притягається до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, від виконання службових повноважень.

ДО КК

До корупційних злочинів наразі належатимуть злочини, передбачені статтею [366¹ КК](#) (вносяться зміни до примітки до [статті 45 КК](#)).

Довідково. [Статтею 366¹ Кримінального кодексу](#) передбачена відповідальність за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб або за умисне неподання суб'єктом декларування декларації.